

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Aan Deelnemers Regulier Overleg Warenwet/Algemeen Overleg (AO)

Datum 26 oktober 2021
Betreft Verslag Algemeen Overleg van 25 oktober 2021

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming en
Preventie**

Regulier Overleg Warenwet

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511VX Den Haag

T 070 340 79 11
F 070 340 55 54
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
T.E.J. de Haas
te.d.haas@minvws.nl
dienstpostbusROW@minvws.nl

www.row-minvws.nl

Ons kenmerk
VGP / 3293164

Bijlagen

Uw brief

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres met
vermelding van de datum en
het kenmerk van deze brief.*

VERSLAG

Verslag van het *online* **Algemeen Overleg** van het **Regulier Overleg Warenwet** op **dinsdag 23 maart 2021**.

Aanvang: 14:00 uur

GENODIGDEN/AANWEZIGEN

Voorzitter hr. S. van Hoogstraten
Secretariaat mw. T.E.J. de Haas
mw. M. Achterhof (VvN)
hr. A. van Dijk (LTO)
hr. F. Egberts (VNV)
hr. J. Eliëns (NVA)
mw. A. Hoogeveen (VWS/VGP)
mw. Y. Huigen (NVA)
mw. J. Hulst (VWS/VGP)
mw. S. Kingma (Comité van Graanhandelaren)
mw. M. Kneppers (FNLI)
hr. R. van der Kruijk (COV)
mw. G. Mittendorff (NVA)
mw. B. Niemans (NZV)
hr. K. Planken (VWS/VGP)
mw. P. Prent (Visfederatie)
mw. N. Quaedvlieg (GroentenFruit Huis)
mw. I. Roosenbrand (CBL)
mw. P. de Ruyter (min. LNV)
mw. J. de Stoppelaar (NVA)
mw. N. Vervaet (MVO)
mw. W. van Vossen (Voedingscentrum)

1. Procedure digitaal vergaderen, voorstelronde en vaststelling agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom. Er volgt een voorstelronde. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen

De secretaris deelt mee dat naar aanleiding van de evaluatie van het ROW een brief verzonden is aan de Consumentenbond en dat er ook een gesprek heeft plaatsgevonden. Bij de Consumentenbond geeft men aan te weinig menskracht te hebben om alle overleggen bij te wonen. Zij stellen voor dat VWS aangeeft welke overleggen de hoogste prioriteit hebben. Er is nog geen oplossing gevonden om tot een betere vertegenwoordiging van consumenten in het ROW te komen.

3. Evaluatie ETO recall

De voorzitter nodigt Van der Kruijk uit om dit agendapunt in te leiden en aan te geven waarom de VNV dit punt geagendeerd heeft. Van der Kruijk geeft aan dat de recall een enorme impact heeft op de branche. Hij wil graag in het ROW bespreken of deze impact niet te groot was in verhouding met het (voedselveiligheids)probleem. Daarnaast is hij bang voor precedentwerking als er normoverschrijdingen voor andere stoffen gevonden worden. Houdt het ETO-standpunt van de Europese Commissie in dat er bij elke overschrijding een ingrijpende recall moet gebeuren? Hoe kan dit voorkomen worden?

Hulst legt uit dat het grensoverschrijdende aspect van het ETO-incident in juni aanleiding is geweest voor een crisis coördinatorenoverleg. Naar aanleiding van verschillende vervolg overleggen is een Europees geharmoniseerd beleid opgesteld. Lidstaten vroegen daarop om de juridische onderbouwing hiervan, deze is 4 oktober besproken (en te vinden in bijlage 1 bij de agenda).

Hulst begrijpt dat de impact van de recalls groot is, maar geeft ook aan dat ETO een in Europa verboden stof is, kankerverwekkend, en het gebruik ervan opzettelijk in levensmiddelen heeft plaatsgevonden. Allen argumenten om een grens te stellen en aan te geven dat dit ingrediënt niet verwerkt mag worden. Dit betekent niet dat voor alle soortgelijke casussen hetzelfde wordt opgetreden, er wordt case by case gekeken naar het wettelijk kader.

Tot slot is zij ook heel geïnteresseerd in preventief optreden. Hoe kan een incident voorkomen worden? Zij wil graag weten wanneer en hoe een bedrijf erachter komt dat er een verboden stof in de productie zit. De voorzitter vraagt met welk doel ETO is toegevoegd aan voedingsmiddelen. Van der Kruijk antwoordt dat ETO in de vleeswarenindustrie erg beperkt was, maar dat er mogelijk precedentwerking is voor andere ingrediënten die zij wel vaak gebruiken. Hij bestrijdt dat ETO bewust is toegevoegd en stelt dat geen bedrijf bewust schadelijke stoffen aan voedingsmiddelen toe wil voegen. Lange internationale ketens zorgen soms voor onverwachte incidenten. Daarnaast is de detectie zo goed dat een normoverschrijding vaker gevonden wordt. Na verdunning door verwerking van de stof in andere (eind)producten verdampt het schadelijke effect. Moet er dan toch strak vastgehouden worden aan de stelling dat er geen schadelijk basisproducten op de markt mogen komen? Dit creëert een spanningsveld tussen voedselveiligheid en duurzaamheid.

Kneppers voegt toe dat de Europese Commissie alleen een juridische beoordeling heeft gedaan, geen risicobeoordeling. De lijn is dat een schadelijk product niet gebruikt mag worden, ook niet verdund. De stof is echter buiten medeweten van de producenten om gebruikt in hele lage concentraties. Ze wil graag nadenken over de beste manier om consumenten te beschermen. Is dat via recalls? Kan de discussie ook anders dan puur juridisch gevoerd worden?

Niemans voegt toe dat de NZV-leden hier ook grote zorgen om hebben. Het incident begon vorig jaar met sesamzaad. Maar in een broodje waar sesamzaad in verwerkt is kan ETO niet meer gedetecteerd worden. Er is ontzettend veel voedsel weggegooid vanwege een klein beetje sesamzaad, zonder dat de consumentenveiligheid in het geding was. Ze legt uit dat ETO in het geval van sesamzaad gebruikt wordt om salmonella af te doden. Maar omdat er nog gewoon salmonella gevonden werd dachten bedrijven niet aan ETO-gebruik.

Hulst reageert dat ETO eerst gevonden is op johannesbroodpitmeel. Hier was wel sprake van bewust gebruik voor desinfectie. Dat ETO genotoxisch carcinogeen is maakt elke hoeveelheid te veel. Daarom is een risicobeoordeling niet van toepassing, en is de juridische onderbouwing het uitgangspunt. De Europese Commissie is ook ingegaan op voedselverspilling, maar heeft als standpunt dat voedselveiligheid prevaleert boven voedselverspilling. Er is nog een overleg aangekondigd om hier dieper op in te gaan, de datum is nog niet bekend.

De voorzitter observeert dat alle standpunten uitgewisseld zijn en geeft het bedrijfsleven mee dat zij hun punten in Brussel kunnen aankaarten. Van der Kruijk antwoordt dat het juridisch is zoals het is. Maar hij wil toch kijken of er iets veranderd kan worden. Dit kan in Brussel, maar hij wil ook VWS vragen te kijken naar de kwestie en met een standpunt te komen. Is er een slimmer juridisch kader mogelijk om consumenten optimaal te beschermen en bij dit type calamiteiten meer risicogericht te werken? Hulst heeft de oproep gehoord.

De Stoppelaar geeft tot slot mee dat de juridisch gebaseerde aanpak weliswaar streng is maar dat er ook per definitie sprake is van bewust gebruik. Een gewasbeschermingsmiddel is altijd toegevoegd. Dit middel is verboden en bovendien genotoxisch carcinogeen. Daarom is de MRL gesteld op de detectielimiet. Omdat het om een bewust gebruik van een niet toegelaten stof gaat is er in het samengestelde product geen ruimte voor het gebruik van een risicobeoordeling. Voedselveiligheid gaat altijd boven verspilling. Ook de NVWA heeft de oproep van het bedrijfsleven gehoord. Er is gesproken over het gebruik van een drempelwaarde, en dat de lange productieketens het ingewikkeld maken. De discussie wordt gevoerd in Brussel, hopelijk in het komende overleg.

De voorzitter rondt dit agendapunt af.

4. Regelgeving voedselveiligheid

De voorzitter vraagt Hoogeveen om een toelichting op dit agendapunt. Hoogeveen geeft aan twee onderwerpen te willen bespreken. Als eerste de beleidsregel voor nadere invulling van artikelen 18, 19 en 20 van de Algemene Levensmiddelenverordening (ALV). De beleidsregel concretiseert een aantal kwalitatieve termen, met als belangrijkste aanpassing de meldtermijn van vier uur. De conceptbeleidsregel is eerder ter consultatie voorgelegd aan het ROW. In een presentatie laat zijn de belangrijkste opmerkingen zien en de reactie van VWS hierop.

Ten eerste zien alle partijen het belang van snelle meldingen en het verstrekken van traceerbaarheidsinformatie. Het draagvlak is er, er leven wel wat zorgen. Partijen vragen zich af of vier uur in alle situaties mogelijk is, en of vier uur vervangen kan worden door 'geen onnodige vertraging'. Dit zou echter de ene kwalitatieve term vervangen door de andere. Daarnaast waren

er vragen over hoe om te gaan met incidenten buiten werktijden, op feestdagen en in andere tijdzones. Uitgangspunt van de ALV is echter dat voedselveiligheid te allen tijde geborgd moet zijn. In uitzonderlijke gevallen kan de NVWA wel afwijken om onevenredige gevolgen te voorkomen. Verder gaf men aan dat vier uur niet haalbaar is wanneer er een risico-analyse uitgevoerd moet worden, bijvoorbeeld als er sprake is van een onbekende stof. Dit kan echter in het meldformulier aangegeven worden, en de NVWA zal hier gepast mee omgaan. Tot slot kwamen er een aantal opmerken die eigenlijk niet met deze beleidsregel van doen hebben omdat ze gaan over staand beleid en regelgeving, zoals wie er moet melden. In de meldwijzer van de NVWA worden veel van deze zaken toegelicht. VWS heeft naar aanleiding van bovenstaande overwegingen besloten de beleidsregel niet aan te passen, maar wel na twee jaar een evaluatie uit te voeren.

De volgende stap is nu notificatie in Brussel, dit duurt ongeveer drie maanden. Planning is dat de beleidsregel in de zomer van 2022 van kracht wordt. Daarnaast zal Nederland ervoor pleiten dat de beleidsregel op EU-niveau geïmplementeerd wordt.

Kneppers vraagt of goed is omschreven wanneer de vier uur ingaan. Verduidelijking kan handig zijn om verschillende interpretaties te voorkomen. Huigen antwoordt dat de termijn ingaat wanneer een bedrijf wetenschap heeft dat ze een partij op de markt hebben die gemeld moet worden. De termijn gaat bij elke betrokken exploitant opnieuw in, maar niet als er meerdere actoren binnen één exploitant betrokken zijn. Hoogeveen benadrukt dat dit nu ook al zo werkt. Kneppers geeft aan dat door kwantificering de gevolgen anders kunnen zijn.

Quaedvlieg vraagt naar de werkwijze binnen de NVWA bij meldingen. Bij twijfel melden is een goed principe, het is dan wel prettig zo snel mogelijk te weten hoe het verder gaat. Is dit proces helder? Huigen antwoordt dat men altijd kan aangeven dat er sprake is van een uitzonderlijke situatie waarover het bedrijf contact wil met de NVWA. Hiervoor is er een vinkje op het meldformulier. Quaedvlieg benadrukt dat het haar meer om de responsetijd van de NVWA gaat.

Hoogeveen gaat naar het tweede punt. VWS wil voor voedingsmiddelen net als voor diervoeders een meldplicht instellen voor private laboratoria bij normoverschrijdingen. Dit als ondersteuning voor de meldplicht van bedrijven. De NVWA kijkt momenteel naar de beste inrichting. VWS en NVWA zijn in gesprek met Fenelab. Zij hebben ervaring met de meldplicht bij diervoeders en hebben een aantal knelpunten meegegeven die zo aan de voorkant al opgelost kunnen worden voor de nieuwe meldplicht voor voedingsmiddelen. Als de contouren van het plan er zijn wordt het weer besproken. Dit kan in het volgende ROW/AO of in een aparte werkgroep.

Niemans geeft aan dat de branches in de plantaardige sector een aantal zorgen bij de invoering van een meldplicht hebben. Deze hebben zij geuit in gesprek (overleg plantaardige sectoren) met de NVWA. Afgesproken wordt dat zij deze in een brief zetten en aan VWS sturen. Vervolgens wordt gekeken of dit aanleiding is voor een gesprek. Het ROW-secretariaat zal de brief volgens afspraak verspreiden onder de deelnemers van het ROW/AO.

De Stoppelaar legt uit dat de meldplicht een manier is om de naleving van de meldplicht van bedrijven in artikel 19 van de GFL te verhogen. De laboratoria zijn dus niet het target. NVWA en VWS kijken serieus naar de problemen die Fenelab en het bedrijfsleven zien. Fenelab heeft deze ook op papier gezet en deze worden zoveel mogelijk aan de voorkant opgelost. Ook wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de meldplicht voor diervoeders om de werkbaarheid te garanderen. Binnenkort is er een NVWA-sessie om te brainstormen en input voor VWS op papier te zetten. Voor bedrijven zal er eigenlijk niets veranderen, de meldplicht in artikel 19 verandert niet.

Niemans beaamt dit laatste en zegt dat de branches graag willen meekijken hoe de naleving opgekrikt kan worden. Quaedvlieg geeft aan te twijfelen of meldplicht hier het beste middel voor is. Bedrijven kunnen dan uitwijken naar buitenlandse laboratoria. Andere tools kunnen effectiever zijn om de naleving te verhogen. Hoogeveen antwoordt dat de meldplicht juist regelmatig wordt gemist door de NVWA-IOD. Wellicht worden ook aanvullende instrumenten ingezet om de naleving te verhogen.

5. Clean label

De voorzitter vraagt Van der Kruijk om het agendapunt in te leiden.

Van der Kruijk geeft aan dat VWS in juni een brief verstuurd heeft met de boodschap dat clean label ingrediënten niet langer toegestaan zijn in voedingsmiddelen, met als uitzondering ingrediënten waarvan voor 1 januari 2022 een aanvraag voor toelating als additief wordt ingediend (bijlage 2 bij de agenda). Hij wil hier graag twee punten over bespreken. Als eerste dat de sector het idee heeft dat de brief erg plotseling kwam en er vooraf geen gesprekken over geweest zijn. Ten tweede dat met één type ingrediënt, de microcultures in de vleesindustrie, men vastloopt. De sector vraagt zich af of een E-nummer wel van toepassing is op microcultures. Het is namelijk geen stof maar een levend organisme. Verder borgen de microcultures de voedselveiligheid in het product. De sector wil graag met VWS en NVWA in gesprek om te kijken of microcultures anders dan via de additievenverordening gereguleerd kunnen worden.

Planken antwoordt dat VWS en NVWA sinds 2016 met dit dossier bezig zijn. NVWA heeft een webdossier met informatie opgebouwd. In Brussel zijn meermaals verklaringen afgegeven over dossiers waarbij de EU iedere keer aangeeft dat het bij clean label ingrediënten gaat om niet toegestaan additievegebruik. De via het ROW verspreide verslagen van deze overleggen zijn bekend bij het bedrijfsleven. Ook is hierover in 2019 is met het bedrijfsleven gesproken en de waarschuwing afgegeven dat clean label ingrediënten niet toegestaan additievegebruik is en dat hiertegen in de nabije toekomst opgetreden zal worden.

Ook over microcultures wordt al langere tijd gesproken. Alle cultures die gebruikt worden om een conserverende werking vallen onder clean label (dus niet cultures gebruikt voor traditionele producten als kaas of gefermenteerde producten als bepaalde worsten). Op 2 na zijn alle lidstaten in Brussel het hier ook over eens. De juridische dienst van de Europese Commissie heeft aangegeven dat niet allen 'stoffen' maar ook microcultures en bijvoorbeeld extract van rozemarijn onder de additievenverordening vallen. Er is de laatste 4 jaar herhaaldelijk gewaarschuwd dat deze brief eraan kwam. Met het versturen is gewacht tot de uitspraak van Brussel over gebufferde azijn. VWS vindt clean label wel een mooie innovatie en wil graag helpen, maar wel via

het wettelijke traject door het indienen van een aanvraag voor toelating als additief. Daarom is besloten tot de uitzondering bij handhaven voor ingrediënten waarvoor dit jaar een additievenaanvraag gedaan wordt ingediend.

VWS ziet wel een grijs gebied, zoals bij gefermenteerde tarwe. Over dit soort producten waarover niet 100% duidelijkheid is wil VWS graag in gesprek gaan. De discussie over regulering van microcultures anders dan via de additievenverordening wil hij echter niet nogmaals voeren. De Stoppelaar vult aan dat de NVWA al een aantal jaar communiceert dat deze producten niet aan de wetgeving voldoen en dat er een moment van handhaven komt.

Van der Kruijk is blij dat er een gesprek met VWS en NVWA komt. Hij benadrukt dat er geen eenduidige interpretatie is voor microcultures in de Europese markt en hoopt dat de overheid naar zijn argumenten wil kijken. De Voorzitter stelt dat VWS het gesprek niet uit de weg gaan maar bepaalde grenspalen slaat. Planken geeft aan binnen drie tot vier weken een gesprek over de grijze gebieden te willen organiseren. Kneppers geeft aan dat FNLI hier ook graag aan deelneemt.

6. Rondvraag

Er zijn geen punten voor de rondvraag.

De voorzitter sluit de vergadering om 15.32

De secretaris,
T.E.J. de Haas